

Af Camilla Gade,
Vidensteamets sekretariat

Kasser der passer, frem for rammer der strammer

Personalet på døgntilbudet Lindehuset/Guldsmeden i Herning Kommune har udviklet deres egen dokumentationsmodel. En model, der kan rumme den særlige indsats, hver enkelt beboer har behov for. På den måde undgår de, at det daglige pædagogiske arbejde bliver begrænset af alt for snævre rammer.

Lindehuset/Guldsmeden er placeret i en lille landsby ca. 9 km. fra Herning. Det er en by, hvor der er højt til loftet og langt til naboen. Her er god plads til de børn, der har svært ved at overskue dagligdagen og ved at indgå i sociale relationer.

Pædagogerne Inga Jensen og Karin Kjærsgaard kalder et af hovedelementerne i modellen for "fokuspunkter". De fortæller, at de ved at fokusere på et meget specifikt og afgrænset indsatsområde kan forandre et barns potentiale til en kompetence. Gennem fokus skaber de udvikling.

Ét lille skridt ad gangen

Forudsigelighed og meget faste rutiner er nødvendigheder i arbejdet med børn inden for autismspektret.

Ønsker personalet en forandring eller en udvikling i forhold til et af børnene, kan den ikke blot gennemføres fra den ene dag til den anden. Al forandring skal integreres i de daglige rutiner – ét lille skridt ad gangen.

Det kræver en særdeles god styring af den pædagogiske praksis. Alle medarbejdere skal kende og følge den samme linie over for hver beboer. Samtidig er det vigtigt at holde øje med, om de enkelte indsatser over tid har den ønskede effekt.

Behovet for systematik og dokumentation i deres pædagogiske hverdag har motiveret personalet på Lindehuset/Guldsmeden til selv at udvikle en dokumentationsmodel. En model, hvor fokus på ét lille skridt ad gangen kan føre til større udvikling for en beboer, end de ellers havde troet var muligt.

FOKUS: Lise skal selv huske sine ting

Et eksempel på et fokuspunkt kan være, at Lise skal lære at tage håndklæde, rent tøj, shampoo osv. med på badeværelset, når hun skal i bad. Målet er at gøre Lise mere selvstændig og at gøre badesituationen lettere for alle parter.

På Lises dagsprogram er der under punktet "bad" lavet en notits, der hedder "husk fokuspunkt". Alle medarbejdere bliver dermed mindet om opgaven og kan hjælpe Lise på præcis samme måde, hver gang hun skal i bad.

For at hjælpe Lise har personalet indført en "konkretkasse", hvor de placerer de ting, Lise skal have med. Kassen har været et led i en udvikling, der af pædagog Karin Kjærsgaard bliver beskrevet som en tretrins raket.

"I starten hjalp vi helt fysisk med at lægge tingene ned i kassen, mens vi fortalte, hvad vi gjorde. Efter noget tid trak vi os lidt tilbage og guidede hende med ord, mens hun selv lagde dem i kassen."

Inga Jensen og Karin Kjærsgaard,
Lindehuset/Guldsmeden

Nu er Lise nået så langt, at personalet kan træde endnu et skridt tilbage.

”Nu iagttager vi sådan set bare, at hun helt selv gør det,” fortæller Karin Kjærsgaard.

Fokus på det enkelte barn

Det bedste ved den model, man anvender i Lindehuset/Guldsmeden, er ifølge Inga Jensen, at den kan tilpasses det enkelte barn. ”Det er ikke sådan, at man putter børnene i en eller anden kasse, hvor de får én over hovedet, hvis de prøver at hoppe ud af den!” siger hun. Det er en standardisering af dokumentationen – ikke af børnene.

Det er især fokuspunkterne, der er med til at sikre det individuelle fokus. I arbejdet med Lises fokuspunkt er det Lise og hendes behov, potentiale og faktiske udvikling, der er i centrum.

Karin Kjærsgaard fortæller, at alle børn og unge på Lindehuset/Guldsmeden har mindst ét fokuspunkt hver. Personalet gør en særlig indsats, og alle børnene får individuel træning i forhold til dette fokuspunkt.

Fokuspunkterne bliver til i et samarbejde mellem personale, forældre, skole og sagsbehandleren.

De kan handle om en ønsket udvikling hos barnet selv og ses som en slags træning. Eller de kan være vendt mod personalet og handle om noget, de skal huske på i forhold til barnet – måske en bestemt pædagogisk metode.

Fælles for alle fokuspunkter er, at alle medarbejdere arbejder ud fra meget konkrete vejledninger. Alle gør det samme – og dét giver resultater.

Udviklingen dokumenteres

Fokuspunkterne har forskellig varighed, og effekten af indsatsen evalueres løben-

de, så både fokus og fremgangsmåde kan tilpasses undervejs. Det sker eksempelvis ved at gennemgå de dagsberetninger, personalet udfylder.

Hver aften udfylder den medarbejder, der har hjulpet Lise, en dagsberetning. Dagsberetningen for hvert barn indeholder meget konkrete spørgsmål til indholdet af dagen.

For Lises vedkommende indeholder den også spørgsmål, der handler specifikt om badesituationen. ”Hvad huskede Lise selv?” ”Hvordan reagerede hun på anvisninger?” og ”Har hun brug for andet/anderledes hjælp?”

På den måde bliver erfaringerne i forhold til fokuspunktet samlet. Både personalets refleksioner og barnets reaktioner.

Overraskelser skrives ned

Et af de mere opfindsomme punkter i dagsberetningerne er spørgsmålet: ”Er der noget, der har overrasket dig i dag?”

Hvis der er noget, der har overrasket pædagogen, er der måske et nyt uopdaget potentiale hos barnet. Noget, der kan bygges videre på. Både Inga Jensen og Karin Kjærsgaard opfatter det som meget vigtigt at have antennerne ude i forhold til de enkelte børn og undre sig, hvis man oplever noget nyt.

”OK dag”

Processen med at skrive dagbøger eller dagsberetninger er ikke ny for personalet. Men det tidligere system bestod i bund og grund af nogle noter i en kinabog. Her mødte man ofte beskrivelsen ”OK dag” som det eneste vidnesbyrd om barnets aktiviteter, følelser, reaktioner og udvikling i løbet af en hel dag.

Det var meget utilfredsstillende for det faste personale.

Et af de mere opfindsomme punkter i dagsberetningerne er spørgsmålet: ”Er der noget, der har overrasket dig i dag?”

Agerbo er:

Institutionen Agerbo er et døgn- og aflastningstilbud og drives i henhold til § 67 i Lov om Social Service. Agerbo har 32 pladser, fordelt på 3 afdelinger. Afdelingerne er beliggende to forskellige steder i Herning Kommune. Afdelingen *Guldsmeden/Lindehuset* er beliggende i Hauge.

Målgruppen er børn og unge i alderen 0-18 år med Autisme Spektrum Forstyrrelser (ASF) og beslægtede udviklings- og personlighedsforstyrrelser.

"Jeg har måske brug for at vide, at beboeren har hovedpine hver 14. dag eller mavepine alle onsdage – det kunne jo være, at dagsprogrammet indeholdt en aktivitet, hun ikke brød sig om," fortæller Karin Kjærsgaard.

Der var brug for meget mere konkret viden om barnets dagligdag og udvikling. Og det problem løste den nye model, som personalet tog i brug i foråret 2008.

Medarbejdernes egen model

Lindehuset/Guldsmedens dokumentationsmodel er en videreudvikling af den personlige udviklings- og læringsplan, der blev brugt i det gamle Ringkøbing Amt.

Ideen med fokuspunkterne er ligeledes noget, der er udviklet gennem flere år. Men den konkrete udformning af skemaerne har personalet selv udarbejdet. De har f.eks. selv lavet de spørgsmål, der stilles i dagsberetningerne.

Karin Kjærsgaard forklarer, at de havde svært ved at finde dokumentationsmodeller på markedet, der var konkrete nok uden samtidig at være for snævre og virke begrænsende på det pædagogiske arbejde. De valgte derfor selv at udvikle en model og udforme deres egne skemaer. Målet var at skabe en dokumentationsform, der kan tilpasses de enkelte beboere – at skabe "kasser der passer, frem for rammer der strammer".

Investeringen har givet bonus

Inga Jensen og Karin Kjærsgaard lægger ikke skjul på, at det har kostet mange kræfter at udvikle det nye system. Men den investering, de lavede i starten, har givet bonus på lang sigt. "Det har været et slid, men det har været det hele værd," fastslår Karin Kjærsgaard.

Og personalet på Lindehuset/Guldsmeden har opnået overraskende gode resultater.

Resultater, der langt overgår forventningerne i teorierne om autister. Her er der ifølge Karin Kjærsgaard meget fokus på alt det, man ikke kan lære autister. "Men vi beviser den ene gang efter den anden, at det kan man altså godt!"

Det er let at mærke, hvordan arbejdet med deres egen dokumentationsmodel har styrket medarbejdernes faglige stolthed. "Jeg er stolt af, at vi kan gøre de her ting," fortæller Karin Kjærsgaard og fortsætter: "Selvom dokumentationsarbejdet måske kan virke overvældende, så handler det jo også om, at vi bare synliggør det, vi har gjort i mange år."

Den daglige dokumentation i Lindehuset/Guldsmeden har også gjort det lettere at evaluere på udviklingsplanerne hvert år. Faktisk er der så stor tilfredshed med systemet, at det nu også udbredes til de andre afdelinger af Agerbo.

Kursen er klar

I Lindehuset/Guldsmeden oplever personalet, hvordan dokumentationsmodellen og pædagogikken forstærker hinanden.

Modellens fokuspunkter er nemlig i tråd med den anerkendende tilgang (KRAP), der er et af de pædagogiske principper, personalet arbejder ud fra. KRAP står for Kognitiv, Ressourcefokuseret og Anerkendende Pædagogik. Et vigtigt element i KRAP er at sætte et positivt og anerkendende fokus på menneskers ressourcer.

Inga Jensen fortæller, at dokumentationsmodellen sammen med de pædagogiske fremgangsmåder sætter en klar kurs for pædagogernes arbejde: "Det giver en sammenhæng i det, vi arbejder med".

Modellen og systemet med fokuspunkter har blandt andet gjort det lettere for personalet løbende at evaluere på deres indsats over for beboerne. "Vi får hurtigere fat i de ting, der er forkerte i forhold til den enkelte,

eller som kan gøres væsentligt bedre,” forklarer Karin Kjærsgaard.

FOKUS: Anders skal træne sit sprog

Børnene kan også selv mærke effekten af den meget målrettede indsats ved hjælp af fokuspunkterne. Anders er et godt eksempel på, hvordan et fokuspunkt kan virke som en øjenåbner – både for personalet og for barnet selv.

Anders kan sige mange ord, men har en utydelig udtale. Både personale og forældre mener dog, at han har potentiale til at lære en tydelig og korrekt udtale. Derfor har de lavet et fokuspunkt med overskriften ”bedre udtale”.

Fremgangsmåden har været, at Anders hver dag skal gå ind på sit værelse og læse højt for en af medarbejderne. Medarbejderen hjælper ham med at udtale ordene mere klart, så han bliver lettere at forstå.

I starten var Anders meget vred over denne aktivitet og så det som en straf. Men Karin Kjærsgaard fortæller, at denne modstand hurtigt vendte. Anders opdagede nemlig, at det var rart at have en medarbejder helt for sig selv. Og resultatet har været, at andre nu bedre kan forstå ham - han kan ganske enkelt få et budskab ud.

Karin Kjærsgaard oplever tilmed, at når Anders bliver gal over noget, så er hans udtale helt klar og tydelig. ”Man kan virkelig forstå, hvad han siger – også selvom man ikke står lige overfor ham. Fuldstændigt klart og tydeligt.”

Udvikling og nytænkning

Modellen, som personalet har udviklet, kombinerer systematikken i dokumentationen med hensynet til det enkelte barn. Og så er det helt slut med bare at skrive, at det har været en ”OK dag” i dagsberetningerne. Barnets udvikling følges nøje, og alle fremskridt/tilbageskridt skrives ned og bliver

reflekteret over. Det giver stolte og tilfredse medarbejdere og overraskende gode resultater for beboerne.

Det er tydeligt, at Inga Jensen og Karin Kjærsgaard er meget begejstrede for det system, de har været med til at udvikle. Men de påstår ikke, at systemet passer til alle. Tværtimod anbefaler de, at man tager udgangspunkt i sin egen målgruppe.

Og når man skaber sit eget system, kan man sagtens lade sig inspirere af de eksisterende lærings- eller dokumentationsmetoder. Det har Lindehuset/Guldsmeden også gjort. ”Vi hugger med arme og ben her og der. Og så laver vi vores egen verden ud af det,” siger Karin Kjærsgaard.

Karin Kjærsgaard mener også, at man ikke skal være bange for at kaste sig ud i det. Det er kun sundt at være åben over for forandring. ”Den der med, at ”det gør vi ikke her”, og ”det plejer vi ikke”, den giver jeg ikke noget for. Så kommer man ingen steder!”

I Lindehuset/Guldsmeden oplever personalet, hvordan dokumentationsmodellen og pædagogikken forstærker hinanden.